

Teksten, gebeden, overdenkingen en een preek...

Stille week en Pasen 2017

Pieltsjerke Gaastmeer

Ds. Tienieke van Lindenhuisen

Witte donderdag

Welkom

Het is een bijzondere avond. Het is de avond waarop Jezus wordt overgeleverd. En daaraan vooraf is er die maaltijd met zijn leerlingen, staat Jezus op en legt zijn bovenkleden af, neemt een linnen doek die hij omgordt, giet water in een wasbekken en begint de voeten van zijn leerlingen te wassen. Zo ziet de koning van de barmhartigheid er vanavond uit. Iemand die de voeten van zijn leerlingen wast. Ook die van ons.

Inleidende woorden

Jezus heeft tijdens zijn leven vaak mensen verzameld en samengebracht. Zoals hij dat ook vanavond doet. Hij heeft met hen gegeten en feest gevierd, brood en wijn gedeeld. Brood dat leven geeft en wijn die vreugde geeft. Maar deze avond kent ook die vreemde spanning. Er is die dreiging omdat de man die hem zal verraden vanavond ook aanwezig is. En dat alles tijdens het Pascha, met het beeld van de Israëlieten in Egypte, klaar voor de uittocht, klaar voor de bevrijding. Wij vieren vanavond brood en wijn, hier in ons kleine kerkje, en tegelijkertijd zijn wij in Egypte bij het verdrukte volk en in de bovenzaal in Jeruzalem tussen die kleine groep volgelingen.

En we vieren vanavond hoe Jezus doorgeeft wat hij zelf ontvangen heeft, de naam van God die zegt Ik zal er zijn voor jou.

P R E E K

Ieder jaar ben ik weer verwonderd. Het besef dat het verhaal van Jezus deze dagen geen oud verhaal is. Het is een verhaal van alle tijden, een verhaal van toen en nu. Een verhaal over ons. Een verhaal over onze angst en kwetsbaarheid, over afscheid en rouw, over dienen en de helpende hand bieden, over die helpende hand durven aanvaarden ook. Over opstaan en doorgaan.

Alle evangelisten kennen dit verhaal. Bij Matteus, Marcus en Lukas kennen we het als de instelling van het avondmaal, en Johannes voegt er de diepe diepe betekenis van de voetwassing aan toe. Jezus die dient, God die buigt. Johannes vertelt ons vanavond wie Jezus wilde zijn.

En samen met hem bevinden we ons op deze avond in Jeruzalem waar Jezus nog één keer met zijn vrienden het Pesach viert. De laatste maaltijd voor zijn dood. De maaltijd waarbij hij opstaat, zich ontdoet van zijn bovenkleed, een linnen doek omslaat en water in een kom giet. Waar hij liefdevol de voeten van zijn vrienden wast en zegt: Wat ik doe begrijp je nu nog niet maar later zul je het wel begrijpen. De Jezus uit Johannes. De Jezus die weet wat hem te wachten staat, die die weg ook wil gaan. Die hier niet het brood breekt, die hier niet de instellingswoorden van het avondmaal geeft maar ons in feite een levensles geeft die zo anders is dan wij gewend zijn. Jezus trekt zijn bovenkleed uit en wast zijn naasten de voeten. Een handeling die ten diepste zijn leven kenmerkt. Een mens in zijn hemd, in alle

eenvoud over niets anders beschikkend dan zichzelf en zijn liefde voor hen die met hem meegaan. Zijn leerlingen, wij. Dat is de positie die Jezus kiest.

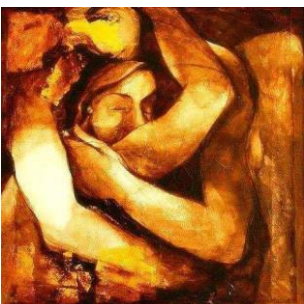
En Petrus protesteert. Hij kan dit gebaar van Jezus niet aan. Voeten wassen was een handeling die door een lager persoon aan een hoger geplaatste verricht werd. Wat Jezus hier doet, die omkering van rollen, dat kan in de ogen van Petrus helemaal niet. Maar Jezus is duidelijk. Jezus vraagt hem te aanvaarden dat God de mens wil dienen.

Zou dat het probleem zijn van Petrus? Dat niet kunnen aanvaarden dat God zo is? In al zijn ontmoetingen benadrukt Jezus dat aspect van Gods liefde. Gelijk om welke groep het ook gaat, elk mens wordt door Jezus onvoorwaardelijk geaccepteerd. Niemand wordt uitgesloten. Jezus wast de voeten van alle apostelen ook die van Judas en Petrus. Want dat is de realiteit, ook zij behoren tot de kleine kring waartoe Jezus behoort. Zowel Judas als Petrus zullen Jezus verraden. En toch behandelt hij hen als alle anderen en geeft hen de opdracht om te doen zoals hij doet.

Het bijzondere van vanavond is misschien wel dat intieme, Jezus die in de kleine, overzichtelijke, intieme kring van zijn leerlingen verblijft. De mensen in zijn nabijheid, de mensen die hij niet kan en niet wil ontwijken. Jezus die wil dat mensen vertrouwen in God, die voelen dat ze zijn aanvaard, onvoorwaardelijk, zonder condities. Daarvoor is Jezus gekomen.

Jezus hield zijn laatste maaltijd met zijn leerlingen. En Hij doet dat vanavond ook met ons. Deelt in zijn geloof, wast onze voeten, en vraagt ons om hetzelfde te doen. Hij die leeft uit de liefde van zijn Vader, zijn God, die ons laadt met de kracht van zijn liefde.

Telkens wanneer wij die gemeenschappelijke maaltijd vieren zou dat in Jezus' geest moeten zijn: dat geen schuld onvergeven blijft, geen enkele scheiding onder elkaar definitief is en de muur die ons van God, van onszelf en van de mensen naast ons scheidt, wordt weggenomen. Een maaltijd waarbij wij alvast het rijk van God vieren. Amen.

GOEDE Vrijdag

Woorden van welkom.

Welkom op deze Goede Vrijdag. De avond waarop we aan de voet van het kruis staan. De avond waarop Jezus sterft. De avond met zoveel vragen. De avond die ons iets leert over onszelf.

Want Pasen gaat ook over onszelf en onze bevrijding uit de duisternis. In die zin is deze avond bemoedigend en een goede avond. De offers die we brengen omwille van recht, trouw en liefde zijn nooit een nederlaag maar een overwinning.

Maar moest het dan zó gaan? Nou, zo is het gegaan. Jezus nam het gedurende heel zijn leven op tegen het kwaad, ziekte, uitsluiting, ego's, scoren ten koste van anderen. Met onvoorwaardelijke liefde als wapen en de vraag aan jou om hetzelfde

te doen. En liever aanvaardde hij de dood dan verraad te plegen aan wie hij ten diepste was. Ten diepste stierf Jezus omdat hij eindeloos lief had.

Je zou ook kunnen zeggen: Jezus stierf omdat niemand deed wat hij hoorde te doen. Petrus niet, Judas niet, Pilatus niet, het volk niet. Het is moeilijk om te zien dat de mensen waarop je hoopte en rekende, je eigen mensen, jou niet nabij zijn. Ze doen niets, ze slapen of vluchten. Daar kon Jezus zich wel eens in vergist hebben.

En wij? 'Wie zich verzet tegen het kwaad betaalt daarvoor een hoge prijs. Dat is nu niet anders dan tweeduizend jaar geleden. Maar tot hoever gaan wij? Wij zijn ongelooflijk goed in mooie woorden – een menswaardig bestaan voor iedereen, goed voor natuur en milieu, een eerlijke samenleving – en ongelooflijk slecht in de zelfopoffering die daarvoor nodig is'. (Matthijs de Jong, NRC)

Dit is de avond waarop Jezus sterft. En waarom? Ze beschuldigen hem ervan dat hij de wet heeft verraden, de wet heeft overtreden, dat hij niet trouw is geweest aan de leer van de vaders. Maar dat is niet waar. Je kunt de bijbel openslaan waar je wilt maar alle teksten spreken één taal: de goedheid van God. De God die de mens hoort die in nood schreeuwt, de God die naast jou staat in jouw verlatenheid. Dat wilde Jezus, en meer niet. Wat is er verkeerd aan die boodschap? Wat is er verkeerd aan een leven zonder angst?

Niets. Het zou het mooiste zijn wat ons mensen kan overkomen. Dat de angst voor al onze angsten oplost, dat we de muren om onszelf afbreken, alle prikkeldraad, alle woorden die niet waar zijn. Dat we mensen worden die het wagen zelf te leven. Mensen die vrij zijn. In zijn Geest.

Lezing Psalm 69
Huub Oosterhuis

Red mij, God, mijn ziel staat onder water.
Ik zink weg in de zuigende modder
meegesleurd, kan niet meer staan, ga onder –
ik ben uit de lucht gegooid in de zee
als een steen.

Leeg schreeuwen ben ik
mijn keel een brandwond
ogen dood van uitzien naar jou.

Mijn broeders ben ik een vreemdeling
de dochters van mijn moeder een vreemde.

Zou ik liegen, jij zou het weten
voor jou kan ik niets verbergen –
wat gaan ze van jou denken
als ze mij zien, te schande
beschimpt, vernederd,
mij die van jou ben?
Jouw huis is mijn hartstocht
jouw woorden mijn brood –
jouw loochenaars honen mij weg.
Ik heb je nog niet losgelaten, nog niet.

Ik bid nog, wacht op je ogen.
Bij jou zou ik veilig zijn
als in de schoot van een moeder

Hoe ze me sarren, mijn hart vertrappen
jij weet het.
Ik wachtte, ik dacht God weet
ik wachtte een trooster, maar niemand
een troosteres – maar er is niemand gekomen.
Ze kwamen met giftige kruiden en zure wijn.

Laten ze zich aan hun tafels
een ongeluk vreten, sla ze met blindheid,
vloek ze stijf, verlam hun lenden
laat ze branden.
Overwoeker hun tenten, verjaag ze
dat ze nooit
nergens meer
wonen.

Jij sloeg me – zij sloegen me harder.
Zij joegen mij na
snoevend hun leugenverhalen.
Sla ze weg, in de leegte.
Streep hun namen door in je boek
dat ze daar niet opgeschreven
staan in je handschrift.

Pijn ben ik, stil mij
gekrookte stengel, breek mij niet.

Ik wil ontvlammen in zangen.
Van de bodem van de zee
klink ik omhoog naar jou

jij bevrijder van slaven

niet de rook van offerdieren in je neus
maar de bloei van stemmen in je oren.
Niet de strotten van de moordenaars
Maar de verstomde monden van de armen
zingen:

jij bevrijder van slaven

die de boeien slaakt van je beminden
die steden voor hen bouwt
en voor hun kinderen –

dat wij daar zullen wonen

met vluchtelingen en vreemden tezamen.

Jij bevrijder van slaven
tot in lengte van dagen.

Lezing...

Johannes 18 en 19

Gebeden
afwisselend met
lied 610

We bidden God, voor de wereld, voor al die plekken en plaatsen waar mensen niet doen wat ze willen en moeten doen, waar terreur heerst, oorlog, etnische zuivering, polarisering en onnodige haat. We bidden voor het onvermogen dat dat nog niet opgelost is. Wees nabij God.

Zo bidden wij zingend...

*1. Zo dor en doods, zo levenloos, verlamd, uiteengeslagen,
zonder hoop en zonder troost, slijten wij de dagen.*

We delen het verdriet van verscheurde steden en landen, van ouders met hun dode kinderen, van mensen die geen vrijheid kennen, van mensen die zo beschadigd zijn dat ze menen anderen te moeten beschadigen. Wees nabij God.

Zo bidden wij zingend...

*2. God, zie ons dan teloor gegaan, versteend en dood gezwezen,
levend waar geen dag meer is, nacht aan nacht geregen.*

Wij bidden voor de tijd dat een ieder opleeft, herleeft. Dat er ooit gezamenlijke vreugde zal bestaan, on uw woord, uw belofte, uw liefde. Wees nabij God, zo bidden wij zingend...

*3. Zijt Gij het, Heer, die weet wanneer wij ooit zullen herleven?
Met uw adem kunt Gij toch ons het leven geven?*

We bidden voor de andere kinderen van Abraham, voor de moslims, we bidden voor de boeddhisten, voor alle gelovigen en niet-gelovigen, voor iedereen die bij ons en met ons woont. Dat wij ons niet voor elkaar afsluiten maar elkaar aanspreken en een gezamenlijke toekomst kennen. Met ieders eigen bron. Wees nabij God, zo bidden wij zingend....

*4. Kom dan en spreek uw woord en breek zo onze graven open.
Wil ons met de geesteskracht van uw adem dopen.*

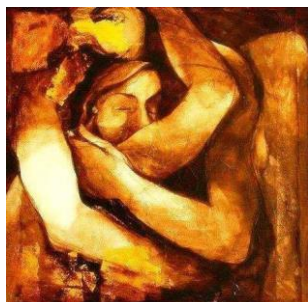
Zet ons recht op onze voeten God. Dat wij zelf ook vriend worden van de lijdenden, de warmte voor wie zich in boosheid en verbittering opsluiten, dat ook zij op ons erbarmen mogen rekenen. Zo bidden wij zingend...

*5. Wek ons voorgoed. Zet met uw gloed ons recht op onze voeten. Vol van leven
zullen wij 't morgenlicht begroeten.*

Uw Zoon onttrekt zich niet aan het lijden en het verdriet van mensen. Hij weet zich gezonden om hen de hand te reiken. Hij is uw trouw en uw zorg. Dat dat gegeven ons doet opstaan God. Zo bidden wij zingend...

6. *Blaas met uw Geest in ons het feest dat allen zal verwarmen.
Open ons het vergezicht op uw groot erbarmen!*

De paaskaars... wordt gedoofd.

PASEN

Welkom, het is Pasen.

Goed om weer hier te zijn samen.

Velen van ons waren zeer onder de indruk van The Passion in Leeuwarden. Live of op tv. En de DVD kun je bestellen he, gratis. Geloof is gratis. Remco Veldhuis benadrukte het zo prachtig: Je hoeft geen gelovig mens te zijn om dit verhaal bij je binnen te laten komen. En waarom. Omdat het verhaal een never-ending-story is. Een verhaal dat we iedere dag live meemaken. Waar we allemaal in meespelen, een rol hebben. Soms zijn we de loser. De vriend. De moeder. Zij daar aan de zijlijn. De laffe. De machthebber. Wij allemaal. Dan is het opeens een verhaal waarin je niet hoeft te geloven, maar dan gaat het over alles wat er in je leven voorbij komt. Ook de opstanding. Je kunt iedere dag opstaan.

De Paaskaars... wordt binnengedragen: Licht ontloken aan het donker.

Gebeden
afgewisseld met
Taize:
The kingdom of God

Eeuwige God, opgestane Heer, U die ons leert leven,
die ons leert dat het donker niet het laatste woord heeft,
wij komen tot U en vragen om uw zegen.

Zoals we hier zitten vanochtend, zo samen en wereldwijd,
met al onze vreugdevolle plannen,
met ons verdriet, met angst voor wat misschien komt,
leer ons God dat niets ons onrustig kan maken
omdat wij zijn, omdat wij bestaan in uw PaasLicht. Zo zingen wij U biddend toe...

The kingdom of God is justice and peace and joy in the Holy Spirit.

Come Lord and openin us the gates of your kingdom.

God, wij zegenen ook U. De voorbije dagen waren zo intens, uw Zoon gekruisigd en zo tastbaar aanwezig. Zonder de Goede Vrijdag is er geen Pasen. Jezus die zich niet aan het lijden onttrekt en het verdriet van mensen. Jezus die niet van de gemakkelijke antwoorden is maar wel van het de hand reiken naar mensen die er verslagen bij liggen. En ze doet opstaan. God die trouw is tot in onze kwetsbaarheid. Zo zingen wij U biddend toe...

The kingdom of God is justice and peace and joy in the Holy Spirit.

Come Lord and openin us the gates of your kingdom.

God, we vragen uw zegen voor de wereld. Voor handen die reiken, voor voeten die de weg van de vrede gaan. Dat wij dat zelf kunnen, op onze eigen weg en daardoor voor anderen.

Dat wij woorden spreken die helen en troosten,
dat wij opstaan en helpen opstaan en leven. Uw koninkrijk.

In de naam van uw Zoon, door liefde aan ons gehecht.

Zo zingen wij U biddend toe...

The kingdom of God is justice and peace and joy in the Holy Spirit.

Come Lord and openin us the gates of your kingdom.

Lezing... uit het Paasevangelie: Johannes 20

P R E E K Gemeente van de opgestane Heer, goede vrienden,

Ik zelf ben altijd een beetje ontredderd als ik het Paasverhaal moet uitleggen. Ieder jaar opnieuw, iedere week, iedere dag misschien wel. En jullie kennen me inmiddels, ik ben niet iemand die Pasen zo vrolijk voorstelt alsof alles ineens is opgelost. Dat zou niet kloppen. De wereld is te onrustig, en ook al wonen wij hier in ons dorp niet in een al te gewelddadige context, ook wij torsen mee wat we te dragen hebben.

Pasen is niet zomaar de oplossing voor dat alles. Ook dit jaar niet. En daar komt bij dat Pasen denk ik ook heel persoonlijk is. Natuurlijk hebben we de beelden en symbolen en de kerkelijke taal over de verrijzenis van Jezus, maar de paas-ervaring die daarbij hoort, die voel je, als het goed is, van binnen. Pasen is persoonlijk omdat het gaat over wat jou doet leven. Om Jezus' dood en verrijzenis te begrijpen zul je ook naar je eigen innerlijk moeten kijken.

Maar wat moet ik dan nog zeggen? Nou, dat Pasen inderdaad een never-ending-story is, dat we het iedere dag live meemaken. En dat het bij uitstek een verhaal over vertrouwen is, tegen angst en moedeloosheid in. Maar dat vertrouwen moet je wel ieder jaar, iedere dag weer opdelen. Want er is veel dat dat vertrouwen ook steeds weer belaagt. Jezus had het begin kunnen zijn. Die nieuwe wereld die komt door gerechtigheid, naastenliefde en solidariteit. Maar het is anders gelopen. Hij is uit de weg geruimd en in een graf gelegd.

Het eerste wat de leerlingen overkomt als ze bij het lege graf aankomen is ontredde. Het klopt niet, de steen is weggerold van het graf. Het klopt niet. Die ontredde zullen we vast herkennen. Pasen is ook ontredde. Want soms kloppen gebeurtenissen niet. Sterven er kinderen, sterven geliefden, word je zelf ziek, worden er vliegtuigen neergehaald en komen mensen om als gevolg van andermans idealen. Word je onschuldig slachtoffer van een dwaze oorlog die anderen voeren en daar zit je dan in een overvol vluchtelingenkamp. En niemand wil je.

Het klopt niet.
Jezus die sterft aan een kruis
door de wreedheid
en het onverstand
van de mensen.

En natuurlijk zoeken we verklaringen voor het lijden. Maar ook die kloppen niet. Er zijn geen verklaringen voor. Kennelijk hoort dat worstelen met die kwetsbaarheid bij het leven, bij de grenzen van wat wij kunnen begrijpen en zien. Kwetsbaarheid die we nodig hebben ook, kwetsbaarheid die ons laat zien waar het werkelijk om gaat in het leven. We hebben het vaak afgeleerd om kwetsbaar te zijn, ontwijken het, verbergen het. Terwijl jezelf kwetsbaar op durven stellen tot ontzettend mooie en goede dingen kan leiden. Jezelf echt leren kennen, verbinding maken, je hart volgen, veranderen, diepgang vinden, liefde, moed, authentiek zijn. Het is het inzien dat een

perfecte wereld niet bestaat en dat geluk en verdriet beide bij het leven horen. Die kwetsbare moed.

Jezus stierf. Over het waarom is geen eenvoudige verklaring. Hij die zo de belichaming was en is van Gods trouw en Gods zorg voor de mens. Hij. Stierf. Hij die zich nooit aan het lijden en het verdriet van mensen onttrok, die zich door God gezonden voelde om juist hen de hand te reiken. Niet met een bocht om de lijdende heen gaan maar de mensen die er verslagen bijliggen de hand reiken. En het blijft onbegrijpelijk dat die solidariteit hem uiteindelijk zelf het leven kostte. Omdat hij de lijdenden teveel stem gaf? Omdat hun roepen niet meer genegeerd kon worden? Omdat hij je dwingt de lijdenden in de ogen te kijken? Omdat hij teveel liefhad?

Pasen is ook ontredde. Want de God van Jezus is niet een God die onze beperkingen opheft. Die onze moeiten en ons verdriet uit ons leven weg kan toveren. We zijn kwetsbaar. Als Pasen ons één ding leert dan is het wel dat in onze kwetsbaarheid de trouw van God voelbaar is. Onze kwetsbaarheid, ons leven met alles wat zich daarin voordoet, is voor God geen reden om de andere kant op te kijken.

Een leeg graf, hij is er niet. Omdat het in het geloof niet gaat om het al dan niet vinden van een lichaam. Geloof begint daar waar je als mens beseft dat je in je kwetsbaarheid niet uit Gods hand valt.

Voor Johannes is er geen opstanding buiten deze boodschap om. Van een leven vol machteloosheid naar een leven vol mogelijkheden. Van een ontredde leven naar een leven in vertrouwen.

Tot slot...

hertaling *Ida Guetens*

Voor dag en dauw ging Maria op weg,
op weg naar de plek waar haar pijn, haar gemis was neergelegd.
Voor dag en dauw, nog voor de dag zijn mogelijkheden kon onthullen,
was ze bij de plaats van haar verdriet. Ze zag leegte, een zwart gat.
Ze stond, ze onderging, ze luisterde diep.
Het is niet hier dat je moet zijn;
het is niet hier dat je je liefde ontmoet;
het is niet hier dat je te leven hebt.
En Maria keerde zich om – de rug naar de leegte.
Een tuin vol leven lachte haar toe.
Een mens sprak haar toe, Hij noemde haar naam.
En ze begreep.
Ze voelde dat leven sterker is dan dood en pijn, dat liefde leeft en kan blijven leven.
Haar hart gloeide. Ze liep terug, terug naar de vrienden,
om die warmte, die vreugde, dat leven voor hen uit te zingen.
Het was dag geworden, volop dag.

Amen